

Reykjavík

17. febrúar 2021

R21020155

Viðtakandi: Mennta- og menningarmálaráðuneytið

Sendandi: Mannréttinda- og lýðræðisskrifstofa Reykjavíkurborgar

Efni: Umsögn mannréttinda- og lýðræðisskrifstofu Reykjavíkurborgar um tillögur að breytingu á aðalnámskrá leikskóla, mál nr. 33/2021

Mannréttinda- og lýðræðisskrifstofa fagnar því að nú liggja fyrir nýjar tillögur að breytingum á aðalnámskrá leikskóla sem taka skuli mið af þörfum barna með annað móðurmál en íslensku. Meðfylgjandi eru nokkrar ábendingar varðandi einstaka kafla tillögunnar.

Undir kafla 2.3 um námshæfni kemur fram að *nemendum skuli gefast tækifæri til að fást við mismunandi viðfangsefni sem tengjast menningu samfélagsins, umhverfi barna og ungmenna og daglegu lífi. Í öllu skólastarfi, bæði innan kennslustunda og utan, þurfi að styrkja börn og ungmenni til að temja sér námshæfni bæði almennt og á tilteknum sviðum*. Mikil áhersla hefur verið lögð á að setja upp námskeið og stuðning fyrir börnin sjálf, innan skóla-, frístunda- og íþróttastarfs, en lítil áhersla hefur verið lögð á að undirbúa þá starfsmenn sem eiga að leiðbeina börnunum. Það er ekki síður áriðandi að starfsmenn, sem hafa alist upp í og menntað sig innan frekar einsleits samfélags fram að þessu, fái stuðning og aðstoð til að sinna starfi sínu í breyttu umhverfi. Aukinn fjöldi barna af erlendum uppruna og úr ólíkum menningarheimum kallar á aukna þekkingu og undirbúning þeirra sem starfa og munu starfa með börnunum. Með því að setja upp slíka fjölmenningsfræðslu má vænta aukinnar samvinnu og samskipta milli foreldra og skóla eða frístundaáðila. Nýleg rannsókn gaf m.a. til kynna að starfsfólk leikskóla tali meira við börn sem hafa íslensku að móðurmál og spyrji þau opnari spurninga (sem hvetur börnin til að þróa málskilning sinn og tungumálsnotkun). Hins vegar voru börn með annað móðurmál líklegri til að fá einfaldari „já“ og „nei“ spurningar, sem leiða síður til samtals og þróunar málskilnings barnanna.¹

Foreldrar barna með annað móðurmál hafa einnig bent á að börn með íslensku að móðurmáli virðast fá meiri athygli. Hafa þessir foreldrar óskað eftir fleiri og fjölbreyttari menningarviðburðum til að tengja saman mismunandi menningu.

Þó að um sé að ræða afmarkaðar breytingar er snúa að börnum með annað móðurmál en íslensku og fjöltyngd börnum, vill mannréttinda- og lýðræðisskrifstofa einnig koma eftirfarandi athugasemd á framfæri. Ljóst er að endurskoðun á kafla 2.1.4. um jafnrétti er þörf svo kaflinn verði í takt við ný lög og þann veruleika sem leikskólar og leikskólabörn búa við í dag. Í kaflanum eru taldir upp þættir sem falla undir regnhlífarhugtakið jafnrétti, en þar vantar sárlega að telja upp kynvitund, kyneinkenni og kyntjáningu. Þessir þættir eru taldir upp í lögum nr. 86/2018 um jafna meðferð á vinnumarkaði og verða hluti af lögum nr. 85/2018 um jafna meðferð óháð kynþætti og þjóðernisuppruna eftir breytingu sem kveðið er á um í bráðabirgðaákvæði þeirra og því eðlilegt að þeir séu taldir upp í þessum kafla. Síðustu ár hafa æ fleiri trans börn stigið fram, mörg hver á leikskólaaldri og ber að taka mið af þessum veruleika og tryggja að jafnréttismenntun þýði einnig menntun um veruleika trans fólks og fólks með ódæmigerða

¹ Ástrós Þóra Valsdóttir: Málleg samskipti í leikskóla – Samræður starfsmanna leikskóla við börn sem hafa íslensku sem annað mál <https://malthing.menntamidja.is/2021/02/01/astros-thora/?fbclid=IwAR2fxghcFBska29t4sCvFNBF0ijCt FS-KcUY7Z86QvBajmE3yDYLWBjaM>

kynþjáningu og/eða kyneinkenni. Þá er í kaflanum fjallað um lög um jafna stöðu og jafnan rétt kvenna og karla sem þarf að lagfæra þar sem þau hafa verið leyst úr hólmi með lögum nr. 150/2020 um jafna stöðu og jafnan rétt kynjanna. Í sömu málsgrein er ítrekað talað um tvö kyn/drengi og stúlkur sem þarf að endurskoða til að gera ráð fyrir fjölbreytni í kynvitund barna og sömuleiðis til að vera í takti við lög nr. 80/2019 um kynrænt sjálfræði.

Achola Otieno, sérfræðingur í málefnum innflytjenda

Svandís Anna Sigurðardóttir, sérfræðingur í hinsegin og jafnréttismálum